

Mustafa Sütlaş: “mal sahibi, mülk sahibi... hani bunun ilk sahibi?”

Posted on 18/12/2014

“kırdıkaçdı oğlu karabit oğlu ve ohanis”, “taşci mardik oğulları avadis ve serkis”, “parsih oğullarından mardiros”, “kelust oğlu serkis tanil”, “ocaklı oğlu kirkor ve artin’den niyazi deveci unan oğlu yakop”, “çekem mığdısı karabit”...

size aşına, bildik, tanıdık geliyor mu bu isimler?

sanmam siz de benim gibi tanımazsınız bu kişileri, adlarını bile duymamışsınızdır.

daha yüzlercesi var! onların da adlarını saysam yine bildiğiniz birisi çıkmaz içinden.

gidip muhtarlığa sorsak kayıtlarını-kuyutlarını da bulamayız.

bu dünyada soylarını sürdüren birileri var mı onları da bilmek mümkün değil.

ama onlar bu topraklarda yaşadılar, mal mülk sahibi oldular ve sonra da yok oldular.

yalnız yok olmadılar, izleri de saklandı, yok edildi.

ama güneşin altında olan biten, yaşanan hiçbir şeyi sonsuza kadar gizlemek olanaklı değil.

bir yerden çıkıyor mutlaka. ama bu kendiliğinden olmuyor. birileri gerekli; arayan, çaba gösteren, uğraşan.

işte “sait çetinoğlu” onlardan birisi.

iki duygu: “saygı” ve “utanç”

sevgili sait çetinoğlu’nu haksızlığın, hukuksuzluğun ve insan hakları ihlâllerinin dile getirildiği toplantılarda tanıdım. bazen bir masa etrafında oturduk konuştuk. pek çok benzer toplantıda olduğunu, bildiklerini her yerde ve her fırsatta anlatıp, paylaştığını da biliyorum. yılmaz bir aktivist, meraklı araştırmacı ve üretken bir yazar. buna karşın bir karınca gibi çalışıp ortaya koyduğu yapıtları görmezden gelinen bir “bilge” insan,

ürettiği her yeni yapıttan haberdar olunca ona yönelik hissettiğim “saygı”nın, “onun gibi bir şeyler yapamadığım için” kendimden duyduğum “utanç”la karıştığı bir insan.

pek çok başka kişiyle birlikte tam “36” sayfalık bir liste göndermiş sevgili sait çetinoğlu...

bir de başında kısa bir yazı var bu listenin.

kim bilir kaç haftalık, aylık, yıllık bir çalışmanın sonucu o liste.

yerel gazetelerin eski nüshalarındaki resmi ilanları incelemiş tek tek ve kaydetmiş.

listede “malatya vilayeti”nde yaşamış, buradan kovalanmış ya da öldürülmüş ermenilerin malları, mülklerinin yerleri sıralanmış. listeler artık orada “olmadıkları” için kendilerinden “devlet”e kalan malların satışı amacıyla verilmiş ilanlarda yer alıyor.

ilanları verenler başında “malatya defterdarlığı”, “malatya tapu müdürlüğü”, “malatya evkaf (vakıflar) müdürlüğü” yani “devlet” geliyor. sonrasında “malatya belediye başkanlığı”, “malatya ticaret odası” ve “malatya teşebbüsâtı sınaiye türk anonim şirketi” gibi kuruluşlar

var. bu ermeni mallarının onların eline neden ve nasıl geçtiğini hepimiz biliyoruz, ama bilmezden geliyoruz. ilanların yayın tarihleri 1930-31-32 yıllarını kapsıyor. mülklerin içinde yalnız arsalar, araziler yok, evler, hanlar, hamamlar var.

taner akçam'ın söyledikleri

son günlerde taraf gazetesi'nde yayınlanan tuğba tekerek'in ermeni soykırımını konusunda araştırmalar yapan tarihçi taner akçam'la yaptığı [şöyleşide](#) anlatılanlar bu ilanların tam anlamını ortaya koyuyor.

yasal alt yapısı 1915'den başlayarak oluşturulan bir uygulama bu. uygulamanın son noktası ise sait çetinoğlu'nun o listesinde yer alan ilanların yayınlandığı tarihlerde konulmuş.

yine herkes biliyor: o tarihten sonraki bu mülklerin sahiplerinin kimler olduğunu gösteren tapu kayıtları üzerinde 12 eylül darbesi'yle birlikte gizlilik kaydı kondu ve ülke güvenliğini korumak amacıyla vatandaşın incelemesine kapatıldı. bu karar sonraki yıllarda da yineleni, dahası kayıtların bir bölümü "genelkurmay"ca toplandı. yine de tüm bu bilgiler yasaklama nedeniyle toplu halde görülemeyen tapu kayıtlarında var.

ama sevgili çetinoğlu'nun kaynağı gibi "sivil" kaynaklarda da bu bilgiler yer alıyor.

adalet duygusu yok

bu listeyi gönderdiği "[türkiye'nin müslüman \(türk, kürd...\) burjuvazisinin kara tarihi - 1, malatya'da ermeni mallarını kim aldı?](#)" başlıklı kısa yazısında şöyle diyor ve aynı adlı bir kitap çalışması sürecinden söz ediyor.

“son günlerde yapılan ermeni mezarlıkları, kiliseleri ve vakıf mallarının talanına ilişkin bir çok yayında ermenilerin mallarına “yok artık” dedirtecek derecedeki bu uygulamalara ses çıkarılmadığı gibi vakıflar genel müdürlüğü gibi devletin organlarının da bu uygulamaların açıktan bir parçası olması karşısında, toplumda adalet duygusunun yok olduğunun göstergesi olduğunu rahatlıkla söylemek mümkündür.

ermenii toplumunun ortak mallarına yönelik dünyanın gözü önünde gerçekleşen bu talanın yanında, vilayet gazetelerini tarayarak bir zamanlar kitap olarak tasarlamış olduğum çalışmada, özel kişilerin mallarına yönelik “cumhuriyet” dönemi uygulamalarını ve özel şahısların ellerinden alınan mülklerinin dağıtılmasının ermenilerin yoğun olarak yaşadıkları illerdeki (adana, amasya, elazığ, diyarbakır, erzurum, mardin, yozgat, konya, ordu, giresun, trabzon... gibi) ermeni mülklerinin devlet ve özel kişiler tarafından nasıl gasp edildiğinin örnekleri verilerek ermeni mallarının gaspının fotoğrafı okuyucularla paylaşılacaktı.”

kurumsal suç ortaklığı

çetinoğlu böyle bir kitabın basılması konusunda umudunu yitirince çeşitli kişilerle kısım kısım paylaşmanın daha doğru olacağını düşünmüş. bu yazı ve listeyi o yüzden iletliğini söylüyor ve sürdürüyor:

“okuyucu belgelerden müslüman-türk sermayesinin ve siyasetinin temelindeki ermeni kaynağını yani ermeniler ölüm yolculuğuna çıkarılarak onlardan gasp edilen mülk paylaşımını dolayısıyla burjuvazinin elindeki kanı rahatlıkla gözlemleyecektir.

dönemin iktidar partisinden belediyesine, ticaret odasından özel şirketlere-özel şahıslara ermeni malının dağıtılmasını, maliye ve vakıflar idaresi eliyle müslüman sermayenin geliştirilmesi için yok pahasına ermeni mülklerinin kiralanarak sermaye transferini ve 1915 soykırımında tesis edilip günümüze uzanan suç ortaklığının kurumsallığını görecektir.

daha önce diyarbakır tebliğinde sormuştum; diyarbakır'daki ermeni mallarını kim aldı? cevap alamamıştım. bu yazıda malatya bölümünü paylaşarak soruyorum: malatya'daki ermeni mallarını kim aldı?

yine bir cevap alamayacağımı biliyorum ama devam edecek olan yazılarımda da soracağım: amasya'da, adana'da, elazığ'da... ve diğerlerinde.

bu adreslerdeki mülkler bugün kimlerin işgalinde?

okuyucu malatya'daki ermeni talanını gördüğünde "yok artık !" diyecektir ama bu aysbergin görünen sadece küçük bir bölümüdür. okuyuculardan isteğim çalışmayı okunmaya değer görürlerse dostlarıyla paylaşmalarıdır.

gerek söz konusu çalışma, gerekse bu mesaj ve orada anlatılanlarla ilgili pek çok şey söylemek mümkün. olayın "vahimliği" yalnızca bunların o zaman gerçekleşmesinden kaynaklanmıyor.

birkaç kişi ve yayın organı dışında şimdi yaşadığımız suskunluk, özellikle de "hak yemeyi inancı gereği reddeden ve 'günah' sayan" bir iktidar ve onun sorumlularınca da benimsenmesi bu "vahameti" büyütüyor. dahası benzer bir durum söz konusu olsa aynı şeylerin yaşanabileceği duygu ve düşüncesini uyandırıyor.

üzerlerine yazmalı

hrant'a bu yıl yazdığım "[açık mektup](#)"ta aynı olaydan söz edip, sıraladığım "talep ve öneriler"le ilgili olarak, bugüne kadar tek bir satırın yazılmamış, tek bir sözün edilmemiş olması da bence aynı tutumun bir uzantısı.

bu tutum ne yazık ki yalnızca bu ülkede başta ermeniler, rumlar, museviler ve süryaniler ile, diğer tüm azınlıkları yok sayan ve ötekileştirenlerce benimsenmiyor; bunun da ötesinde sanki onlardan yanaymış ve haklarını savunuyormuş gibi görünen, hatta bunu zaman zaman yüksek sesle dile getirenlerce de sıklıkla benimseniyor. olayın acı olan ve acıtan yanı ise bu aslında.

benzer bir amaçla yapılmış olan istanbul'daki ermeni vakıflarının mülklerinin listelendiği bir de [site](#) var. siteleri oluşturan ve yakından izleyen bir avuç ermeni, birkaç akademisyen ve aktivist dışında bu siteden kaç kişinin haberi var, kaç kişi oraya bakıp kendisinin, yakınının ya da komşusunun oturduğu binanın asıl sahibinin kim olduğunu öğreniyor, bu yerlerde yaşanan ve bugün de sürdürülen, belki kendisi ya da yakınlarının en azından geçmişi örtterek katkıda bulunduğu "inkâr, imha, soykırım ve talan"la yüzleşiyor bilmiyorum.

ama artık bunun olması için internet sitelerinin yeterli olmadığını biliyorum.

gasp edilen tüm mülklerin üzerine onların gerçek sahiplerinin isimlerini yazmanın zamanı geldi de geçiyor çoktan. belleğin tümüyle "yitirileceği" son noktaya doğru yaklaşıyoruz.

işte o yüzden sahip olduğumuz "mal mülk" her aklımıza geldiğinde ya da bir yerden yenisini edineceğimizde yazının başlığındaki tekerlemeyi yinelemeyi öneriyorum:

"mal sahibi, mülk sahibi... hani bunun ilk sahibi?.." (ms/as)

* <http://www.taraf.com.tr/haber/cocuklar-mallari-icin-kapisildi.htm>

Kaynak: bianet.org